

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка

Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології

Науковий журнал
Виходить вісім разів на рік

Заснований у листопаді 2009 року
№ 6 (32), 2013

Суми
СумДПУ імені А. С. Макаренка
2013

Засновник, редакція, видавець і виготовлювач

Сумський ДПУ імені А. С. Макаренка

Друкується згідно з рішенням вченої ради Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (протокол № 3 від 28.10.2013)

Рецензенти:

О. Є. Антонова – доктор педагогічних наук, професор;

Б. В. Год – доктор педагогічних наук, професор;

О. І. Огієнко – доктор педагогічних наук, професор

Редакційна колегія:

А. А. Сбруєва – доктор педагогічних наук, професор (головний редактор);

Дж. Бішоп – професор Східно-Мічиганського університету (США);

О. В. Єременко – доктор педагогічних наук, професор;

О. В. Лобова – доктор педагогічних наук, професор;

О. В. Михайличенко – доктор педагогічних наук, професор;

Г. Ю. Ніколаї – доктор педагогічних наук, професор;

В. І. Статівка – доктор педагогічних наук, професор;

В. О. Цикін – доктор філософських наук, професор;

Н. Н. Чайченко – доктор педагогічних наук, професор;

О. С. Чашечникова – доктор педагогічних наук, професор;

А. І. Кудренко – кандидат педагогічних наук, професор;

М. О. Лазарєв – кандидат педагогічних наук, професор;

Т. О. Лоза – кандидат педагогічних наук, професор;

О. Г. Козлова – кандидат педагогічних наук, професор;

Л. В. Корж-Усенко – кандидат педагогічних наук, доцент;

О. В. Листопад – кандидат педагогічних наук, доцент;

О. М. Полякова – кандидат педагогічних наук, доцент;

М. А. Бойченко – кандидат педагогічних наук, доцент (відповідальний секретар);

І. А. Чистякова – кандидат педагогічних наук (секретар-координатор)

Затверджено президією ВАК України як
фаховий журнал з педагогічних наук
(Бюлетень ВАК України, 2010 р., № 6)

У журналі відображені результати актуальних досліджень з питань теорії та історії освіти, порівняльної педагогіки, менеджменту освіти, з проблем організації освітнього процесу у вищій школі та проблем і перспектив навчання дисциплін природничо-математичного циклу.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ І. ПРОБЛЕМИ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Бойченко М. А. Особливості розвитку культури якості вищої освіти в європейських ВНЗ	3
Вознюк В. В. Історичні особливості інтеграції соціальних та освітніх послуг у розширених школах Великобританії	11

РОЗДІЛ ІІ. ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ ОСВІТИ ТА ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Венцева Н. О. Особливості реформування вищої педагогічної освіти України в 1930–1940 рр.	21
Ворожбіт В. В. Цінності духовно-морального виховання дітей в історії вітчизняної педагогічної думки середини ХІХ – початку ХХ століття	30
Грицкова Ю. В. Проблема формування педагогічної культури батьків у науковому доробку В. О. Сухомлинського	38
Дзюбинська Х. А. Опікунсько-виховна діяльність Варшавського благодійного товариства (1814–1914)	44
Качур М. М. Поняття «патріотизм» в українській науковій педагогічній думці	54
Ковтун А. В. Виховання особистості засобами музичного мистецтва у вітчизняній педагогіці кінця ХІХ – середини ХХ століття.....	61
Тарарак Н. Г. Проблема створення періодизації процесу формування професійно-ціннісних орієнтацій студентів вищих мистецьких навчальних закладів України ХХ століття.....	68

РОЗДІЛ ІІІ. ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ЗАГАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Артемьева І. С. Професійна діяльність учителя початкової школи з формування позитивного ставлення першокласників до навчання	77
Бабкова О. О. Складові оцінювальної діяльності вчителів природничих спеціальностей	84
Волохата К. М. Проблемні ситуації на уроках природознавства в початковій школі як засіб активізації розумової діяльності учнів.....	92
Маруфенко О. В. Теоретичне обґрунтування формування активної позиції вчителя мистецтва відносно власного голосового здоров'я	102
Ситник О. А. Характеристика стану серцево-судинної системи учнів молодшого шкільного віку	111
Торічний О. В. Педагогічні засади формування готовності юнаків загальноосвітніх навчальних закладів до обрання професії офіцера під час вивчення навчальної дисципліни «Захист Вітчизни».....	119
Федій О. А. Методична система формування демографічних понять в учнів як засіб фундаменталізації знань про населення.....	127

Якимчук М. Ю., Козяр М. М. Творча самореалізація обдарованих учнів як пріоритетне завдання педагогічного колективу гімназії.....	134
---	-----

РОЗДІЛ ІV. ПРОБЛЕМИ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Алексеев О. М. Застосування дистанційних технологій навчання на денному відділенні технічного ВНЗ	144
Бондар Л. В. Лінгводидактичні засади навчання професійно спрямованого монологічного мовлення студентів технічних спеціальностей.....	151
Бріжата І. А., Буйвало В. П. Валеологізація предмету «Біомеханіка» для студентів інституту фізичної культури	160
Бялківська Я. В. Теоретико-методичні засади використання психограми спеціальності в навчанні перекладу	166
Гура Е. І. Тренінг професійної адаптації аспірантів вищих навчальних закладів «антиплагіат».....	176
Єжова О. О. Мультимедійне забезпечення навчальної дисципліни «Спортивна фізіологія»	186
Кампов С. П. Умови формування самостійності майбутніх учителів у процесі фахової підготовки	194
Ковальчук О. М. Проблеми підготовки магістрів гуманітарних спеціальностей до інноваційної діяльності в умовах ступеневої освіти	201
Козяр М. М. Особливості створення інформаційно-комунікаційних технологій навчання для графічної підготовки майбутнього фахівця технічної галузі	207
Попович О. М. Основні категорії дослідження процесу підготовки майбутніх педагогів до організації конструктивної діяльності дітей.....	216
Рендюк С. П. Професійно-практична спрямованість занять як умова активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів	222
Сергієнко Т. М. Поняття та зміст соціально-педагогічної профілактики дезадаптації курсантів молодших курсів вищих військових навчальних закладів	232
Сущенко Л. О. Психолого-педагогічні механізми впливу на продуктивну дослідницьку діяльність майбутнього вчителя: результати експериментального навчання.....	239
Тарнавська Т. В. Використання інформаційних технологій у системі професійної підготовки дослідницького університету на основі системного підходу	249
Толок І. В., Приходько Ю. І. Підготовка військових фахівців з вищою освітою: інноваційні підходи.....	259
Хатунцева С. М. Особистісний підхід як методологічна основа дослідження індивідуалізації професійної підготовки студентів у вищих педагогічних навчальних закладах.....	269

Червінко Є. О. Чинники навчання усного послідовного перекладу з опорою на систему скороченого запису	279
Штельмах О. В. Метод проектів у навчанні іноземній мові студентів нефілологічних спеціальностей під час позааудиторної роботи	289

РОЗДІЛ V. МЕНЕДЖМЕНТ ОСВІТИ: ТЕНДЕНЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Кучерявий А. О. Особистісний аспект у проектувальних принципах управління самостійною навчальною діяльністю майбутніх юристів	299
Подліняєва О. О. Управління мотивацією діяльності вчителя суспільно-гуманітарних дисциплін з використання ІКТ	306
Пшенична Л. В. Інноваційна парадигма управління як фактор розвитку вищого навчального закладу	316

РОЗДІЛ VI. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ НАВЧАННЯ ДИСЦИПЛІН ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНОГО ЦИКЛУ

Балалаєва О. Ю. Кореляція дидактичних принципів науковості і доступності при розробці електронних посібників	327
Волошина Н. О., Лазебна О. М. Інновації освітнього процесу магістрів-екологів.....	335
Іваницька Н. А., Герасименко Т. О. Особливості розвитку фізичної освіти в Україні з 1945 по 1967 роки	343
Кузьменко О. С. Сучасні підходи до постановки фізичних експериментів для студентів нефізичних спеціальностей.....	351
Лукашова Н. І. Модульне навчання в розвитку вітчизняної методики хімії	359
Мельник Ю. С. Розв'язування прикладних фізичних задач з використанням інформаційно-комунікаційних технологій	368
Мітрясова О. П. Сучасні інформаційні технології у практиці навчання вищої школи	375
Паламарчук Л. Б. Перспективно-прогностичні напрями формування та реалізації соціокультурної складової змісту шкільних курсів географії	383
Слюта А. М., Лукаш О. В. Методика формування самостійної системної діяльності студентів-екологів у процесі виробничої практики	394
Трифонов О. М., Садовий М. І. Перспективи фундаменталізації фахової підготовки магістрів фізики.....	403
Школа О. В. Методичні особливості вивчення статистичних розподілів Гіббса в курсі теоретичної фізики	412
Шульга Н. В. Можливості застосування комп'ютерних технологій для визначення числових характеристик випадкових величин	425

СОДЕРЖАНИЕ

РАЗДЕЛ I. ПРОБЛЕМЫ СРАВНИТЕЛЬНОЙ ПЕДАГОГИКИ

Бойченко М. А. Особенности развития культуры качества высшего образования в европейских вузах	3
Вознюк В. В. Исторические особенности интеграции социальных и образовательных услуг в расширенных школах Великобритании	11

РАЗДЕЛ II. ПРОБЛЕМЫ ИСТОРИИ ОБРАЗОВАНИЯ И ОБЩЕЙ ПЕДАГОГИКИ

Венцева Н. А. Особенности реформирования высшего педагогического образования на Украине в 1930–1940 гг.	21
Ворожбит В. В. Ценности духовно-нравственного воспитания детей в истории отечественной педагогической мысли середины XIX – начала XX века	30
Грицкова Ю. В. Проблема формирования педагогической культуры родителей в научном наследии В. А. Сухомлинского	38
Дзюбинская К. А. Попечительско-воспитательная деятельность варшавского благотворительного общества (1814–1914)	44
Качур М. М. Понятие «патриотизм» в украинской научной педагогической мысли	54
Ковтун А. В. Воспитание личности средствами музыкального искусства в отечественной педагогике конца XIX – середины XX столетия	61
Тарарак Н. Г. Проблема создания периодизации процесса формирования профессионально-ценностных ориентаций студентов высших творческих учебных заведений Украины XX века	68

РАЗДЕЛ III. ПРОБЛЕМЫ ТЕОРИИ ОБЩЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Артемьева И. С. Профессиональная деятельность учителя начальной школы по формированию положительного отношения первоклассников к обучению	72
Бабкова Е. А. Составляющие оценочной деятельности учителей естественных специальностей	84
Волохата К. М. Проблемные ситуации на уроках природоведения в начальной школе как средство активизации учебно-исследовательской деятельности учащихся	92
Маруфенко Е. В. Теоретическое обоснование формирования активной позиции учителя искусства относительно собственного голосового здоровья	102
Сытник О. А. Характеристика состояния сердечно-сосудистой системы учащихся младшего школьного возраста	111

Торичный А. В. Педагогические основы формирования готовности юношей общеобразовательных учебных заведений к выбору профессии офицера при изучении учебной дисциплины «Защитник Отчизны»	119
Федий А. А. Методическая система формирования демографических понятий у учеников как средство фундаментализации знаний о населении	127
Якимчук М. Ю., Козяр Н. Н. Творческая самореализация одаренных учащихся как приоритетное задание педагогического коллектива гимназии	134

РАЗДЕЛ IV. ПРОБЛЕМЫ ПЕДАГОГИКИ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ

Алексеев А. Н. Применение дистанционных технологий обучения на дневном отделении технического вуза	144
Бондарь Л. В. Лингводидактические основы обучения профессионально направленной монологической речи студентов технических специальностей	151
Брижатая И. А., Буйвало В. П. Валеологизация предмета «биомеханика» для студентов института физической культуры	160
Бялковская Я. В. Теоретико-методические основы использования психограммы специальности в обучении переводу	166
Гура Э. И. Тренинг профессиональной адаптации аспирантов высших учебных заведений «антиплагиат»	176
Ежова О. А. Мультимедийное обеспечение учебной дисциплины «спортивная физиология»	186
Кампов С. П. Условия формирования самостоятельности будущих учителей в процессе профессиональной подготовки	194
Ковальчук О. Н. Проблемы подготовки магистров гуманитарных специальностей к инновационной деятельности в условиях уровневого образования	201
Козяр Н. Н. Особенности создания информационно-коммуникационных технологий обучения для графической подготовки будущего специалиста технической отрасли	207
Попович О. М. Основные категории исследования процесса подготовки будущих педагогов к организации конструктивной деятельности детей	216
Рендюк С. П. Профессионально-практическая направленность занятий как условие активизации учебно-познавательной деятельности студентов	222
Сергиенко Т. Н. Понятие и содержание социально-педагогической профилактики дезадаптации курсантов младших курсов высших военных учебных заведений	232

Сущенко Л. А. Психолого-педагогические механизмы воздействия на продуктивную исследовательскую деятельность учителя: результаты экспериментального обучения	239
Тарнавская Т. В. Внедрение информационных технологий в систему профессиональной подготовки исследовательского университета на основе системного подхода	249
Толок И. В., Приходько Ю. И. Подготовка военных специалистов с высшим образованием: инновационные подходы	259
Хатунцева С. М. Личностный подход как методологическая основа исследования индивидуализации профессиональной подготовки студентов в высших педагогических учебных заведениях	269
Червинко Е. А. Факторы обучения устному последовательному переводу опорой на систему сокращенной записи	279
Штельмах О. В. Метод проектов в обучении иностранному языку студентов нефилологических специальностей во время внеаудиторной работы	289

РАЗДЕЛ V. МЕНЕДЖМЕНТ ОБРАЗОВАНИЯ: ТЕНДЕНЦИИ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ

Кучерявый А. А. Личностный аспект в проектировочных принципах управления самостоятельной учебной деятельностью будущих юристов	299
Подлиняева О. А. Управление мотивацией деятельности учителя общественно-гуманитарных дисциплин по использованию ИКТ	306
Пшеничная Л. В. Инновационная парадигма управления как фактор развития высшего учебного заведения	316

РАЗДЕЛ VI. СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ОБУЧЕНИЯ ДИСЦИПЛИН ЕСТЕСТВЕННО-МАТЕМАТИЧЕСКОГО ЦИКЛА

Балалаева Е. Ю. Корреляция дидактических принципов научности и доступности при разработке электронных пособий	327
Волошина Н. А., Лазебна О. Н. Инновации образовательного процесса магистров-экологов	335
Иваницкая Н. А., Герасименко Т. А. Особенности развития физического образования в Украине с 1945 по 1967 годы	343
Кузьменко О. С. Современные подходы к постановке физических экспериментов для студентов нефизических специальностей	351
Лукашова Н. И. Модульное обучение в развитии отечественной методики химии	359

Мельник Ю. С. Решение прикладных физических задач с использованием информационно-коммуникационных технологий.....	368
Митрясова Е. П. Современные информационные технологии в практике обучения высшей школы	375
Паламарчук Л. Б. Перспективно-прогностические направления формирования и реализации социокультурной составляющей содержания школьных курсов географии	383
Слюта А. Н., Лукаш А. В. Методика формирования самостоятельной системной деятельности студентов-экологов в процессе производственной практики	394
Трифонова Е. М., Садовый Н. И. Перспективы фундаментализации профессиональной подготовки магистров физики	403
Школа А. В. Методические особенности изучения статистических распределений гиббса в курсе теоретической физики.....	412
Шульга Н. В. Возможности применения компьютерных технологий для определения числовых характеристик случайных величин.....	425

CONTENTS

SECTION I. PROBLEMS OF COMPARATIVE EDUCATION

- Boichenko M.** The peculiarities of higher education quality culture development in the European higher education institutions 3
- Voznyuk V.** The historical peculiarities of the integration of social and educational services in the extended schools of Great Britain.....11

SECTION II. PROBLEMS OF HISTORY OF EDUCATION AND PEDAGOGIES

- Ventseva N.** Features of reformation of higher pedagogical education on Ukraine in 1930–1940 21
- Vorozhbit V.** The values of spiritual and moral education of children in the history of national pedagogical thought in the mid-nineteenth – early twentieth centuries.....30
- Gritskova Y.** The problem of parents' pedagogical culture forming in the scientific heritage of V. A. Sukhomlinskiy 38
- Dzyubynska K.** The tutorial and upbringing activity of the Warsaw charitable society in 19th century 44
- Katchur M.** The notion of «patriotism» in Ukrainian scientific pedagogical thought 54
- Kovtun A.** Upbringing of the personality by means of musical art in the native pedagogy at the end of XIX – the middle of XX century 61
- Tararak N.** Problem of creation of periodization on the process of forming of the professionally-valued orientations of the students of the higher art establishments of Ukraine of the XXth century 68

SECTION III. PROBLEMS OF THEORY OF EDUCATION

- Artemyeva I.** Professional activity of a primary school teacher to form a positive attitude to first-year pupils' teaching 77
- Babkova E.** Components of evaluation carried out by the teachers of natural sciences 84
- Volohata K.** Problematic situations at the lessons of nature study at primary school as a means of pupils' mental activities strengthening 92
- Marufenko O.** Theoretical substantiation of the formation of an active position of the art teacher on his own voice health 102
- Sytnik O.** The characteristics of the junior schoolpupil's cardiovascular system condition 111
- Torichniy O.** Pedagogical foundations of formation of readiness of the youth of secondary educational establishments to selection of the profession of officer during studying the subject «Motherland Protection» 119

Fediy O. Methodological system of student demographic concepts' formation as a means of fundamentalization of knowledge about population	127
Yakymchuk M., Kozyar M. Creative self-realization of gifted children as the primary task of teaching staff of gymnasiym	134

SECTION IV. PROBLEMS OF HIGHER SCHOOL EDUCATION

Alexeyev A. Application of distance learning technologies for full-time departments at technical universities	144
Bondar L. Linguodidactic foundations of teaching professionally oriented monologue speech to technical specialities students.....	151
Brizhata I., Buivalo V. The valeolohisation of subject «biomechanics» for students of physical education institute	160
Byalkivska Y. Theoretical and methodological foundations of using speciality psychogram in teaching translation	166
Gura E. Training for professional adaptation of higher educational establishments' post graduates	176
Yezhova O. A. Multimedia ensuring discipline «Sports Physiology».....	186
Kampov S. The conditions of future teachers' independence formation in the process of professional training.....	194
Kovalchuk O. The problems of masters' humanities training to innovative activity under multilevel education	201
Kozyar M. Features of creation of informationy-communication technologies of study for graphic preparation of future specialist of technical industry	207
Popovich O. Main categories of the research of the process of preparation of the future teachers to the organization of children's constructive activities.....	216
Rendyuk S. Professional and practical orientation of lessons as a condition of activization of educational and cognitive activity of students.....	222
Sergienko T. The concept and content of social and educational prevention of maladjustment of junior cadets of higher military education institutions.....	232
Sushchenko L. Psychological and pedagogical mechanisms of impact on productive research activities of the future teacher: results of an experimental study	239
Tarnavska T. Use of information technologies in the system of professional training of the research university on the basis of systemic approach	249
Tolok I., Pryhodko Yu. Training of military specialists with higher education: innovative approaches	259
Khatuntseva S. Personal approach as a methodological basis of the research of individualization of training students in higher educational institutions.....	269

Chervinko Ye. Factors influencing the effectiveness of training prospective interpreters in consecutive interpreting based on note-taking.....	279
Shtelmakh O. The method of projects in foreign language's teaching of students of unphilological specialities during extracurricular work.....	289

SECTION V. EDUCATION MANAGEMENT: TENDENCIES OF INNOVATIVE DEVELOPMENT

Kucheryaviy A. The personal aspect of the designing principles of management of future lawyers' self-learning activity.....	299
Podlinyayeva O. Management motivation of teachers of humanities on the use of ICT.....	306
Pshenychna L. Innovation management paradigm as the factor of higher education development.....	316

SECTION VI. MODERN PROBLEMS AND PERSPECTIVES OF SCIENCE AND MATHEMATICS TEACHING

Balalajeva O. The correlation of didactic principles of scientific character and intelligibility in e-textbooks development.....	327
Voloshyna N., Lazebna O. Innovations of masters-ecologists' educational process.....	335
Ivanytska N., Gerasimenko T. Peculiarities of development of physical education in Ukraine from 1945 to 1967.....	343
Kuzmenko O. Modern approaches to physical experiments conducting for students of unphysical specialties.....	351
Lukashova N. Modular training in the development of native methodology of chemistry.....	359
Melnik Yu. The decision of applied physics problems by using information and communication technologies.....	368
Mitrysova E. Modern information technologies in practice of training of the higher school.....	375
Palamarchuk L. Perspective-prognostic directions of forming and realization of socio-cultural component of the content of school geography courses.....	383
Slyuta A., Lukash O. Methodology of forming of independent systemic activity of students-ecologists in the process of practical training.....	394
Trifonova O., Sadovoy M. Perspectives of fundamentalization of the professional training of masters of physics.....	403
Shkola A. Methodological peculiarities of teaching gibbs' statistical distribution in the course of theoretical physics.....	412
Shulga N. Possibilities of the use of computer technology for defining numerical characteristics of random variables.....	425

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка

Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології
Науковий журнал
Виходить вісім разів на рік

Заснований у листопаді 2009 року
№ 6 (32), 2013

Суми: СумДПУ, 2013

Відповідальний за випуск: **А. А. Сбруєва**
Комп'ютерне складання та верстання: **Ю. С. Нечипоренко**

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу
масової інформації
КВ № 15795 – 4267Р від 27.10.2009 р.

Підписано до друку 28.10.2013.
Формат 60x84/16. Гарн. Calibri. Папір офсет. Друк ризогр.
Ум. друк. арк. 25,9. Тираж 300 пр. Вид. № 63.

Журнал надруковано на обладнанні
СумДПУ імені А. С. Макаренка
Адреса редакції, видавця та виготовлювача:
вул. Роменська, 87, м. Суми, 40002,
СумДПУ імені А. С. Макаренка

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи
серія ДК № 231 від 02.11.2000.

eLIBRARY.RU (approximately 1000 journals), DOAJ (Directory of Open Access Journals), InTech e-books (free online access to high-quality research and possibility to exchange ideas with scientists from around the world), DOAB (Directory of Open Access Books,), Europeana (4,5 millions of images, texts, audio and video recordings), Google books, Open J-Gate, etc. Some examples of their use are provided.

There also exist a lot of possibilities for structuring learning materials. Using SharePoint Online is mentioned as an example. Unfortunately, Microsoft Office 365 is not widely used at Ukrainian universities despite the fact that SharePoint Online site is better than the MOODLE system for students studying full-time. Students and teachers can create their personal websites (My Site) or Team Sites which can be a medium for organizing all the necessary information for teaching and learning.

The review of the open access resources and the possibilities of structuring learning material by using SharePoint Online are provided. The advantages and disadvantages of Open Learning Management System MOODLE are analyzed. Some attention is paid to the causes of the poor dissemination of research findings of Ukrainian scientists.

Key words: information technologies, research university, systemic approach, Internet resources, vocational training, MOODLE.

УДК 355.233(477)

І. В. Толук

Департамент військової освіти та науки
Міністерства оборони України,

Ю. І. Приходько

Національний університет оборони України
імені Івана Черняхівського

ПІДГОТОВКА ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ З ВИЩОЮ ОСВІТОЮ: ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ

У статті обґрунтовуються інноваційні підходи щодо підготовки військових фахівців у системі військової освіти та основні напрями й шляхи її подальшого розвитку, а саме: управління освітою; ступеневість підготовки фахівців; формування державного замовлення, мережі військових навчальних закладів; перехід до нової дидактичної системи в підготовці військових фахівців із вищою освітою; створення системи моніторингу військової освіти.

Ключові слова: військова освіта, інноваційний розвиток, компетенції, модель фахівця, управління, дидактична система, службова кар'єра.

Вступ. Сучасний розвиток світової цивілізації висуває нові вимоги до освіти, значно підвищує її роль у суспільстві. Освіта стає інтелектуально-духовною основою розвитку особистості, суспільства, нації та держави, важливим чинником і стратегічним ресурсом, зміцнення її авторитету та конкурентоспроможності на міжнародній арені, забезпечення незалежності, національної безпеки, оборони й національних інтересів України, відтворення інтелектуальних і продуктивних сил суспільства, поліпшення добробуту людей. Військова освіта – необхідна та невід'ємна

складова військової організації держави. Вона є основним джерелом підготовки та комплектування Збройних Сил (ЗС) України, інших військових формувань і правоохоронних органів висококваліфікованими офіцерськими кадрами й інтегрована в загальнодержавну освітню систему. Система військової освіти (СВО) повинна забезпечувати підготовку військових фахівців із високим рівнем професіоналізму, компетентності, інтелектуального розвитку, загальної та військово-професійної культури, здатних із високою ефективністю виконувати поставлені завдання щодо оборони Вітчизни, розвитку власної творчої індивідуальності, наполегливого самостійного засвоєння нових знань протягом військової служби [1, 3–5; 8; 10].

Постановка проблеми. Аналіз і дослідження шляхів інноваційного розвитку військової освіти є актуальною проблемою й визначається такими чинниками: міжнародними та внутрішніми воєнно-політичними факторами, подальшим розвитком ЗС України; змінами в національній законодавчій базі щодо освіти, приєднанням України до Болонського процесу, необхідністю формування єдиного європейського освітнього й інформаційного простору; інформатизацією освіти й науки; зниженням якості підготовки військових фахівців; формуванням нової ідеології стандартів вищої військової освіти на основі компетентнісного підходу; зростанням значення професійної та мовної підготовки науково-педагогічних працівників, підвищенням рівня їх кваліфікації; потребою зміни підходів щодо фінансування й матеріально-технічного забезпечення освіти й науки. При цьому мають оптимально враховуватися національний і світовий досвід підготовки військових фахівців, функції, завдання, модель і організаційна структура ЗС України, передбачатися значні перетворення в системі військової освіти, науки, організації підготовки військових фахівців відповідно до офіційно прийнятих поглядів на цілі, завдання, структуру, зміст і розвиток освіти в руслі єдиної державної політики [4; 5; 12].

Аналіз публікацій. Серед загальних світових тенденцій інноваційного розвитку освіти, підготовки військових фахівців, що знайшли відображення в наукових публікаціях [4; 6–8; 14], у СВО реалізуються такі: самоорганізація в навчанні фахівців; ступеневість, неперевність, випереджувальна спрямованість освіти; інтеграція освіти й науки; фундаменталізація, інформатизація, гуманізація, демократизація, стандартизація, технологізація освіти; забезпечення якості освіти та її особистісна спрямованість; зв'язок із військами; аналіз діяльності випускників; коригування військово-освітнього процесу. Протягом останніх

років проведена значна робота щодо формування змісту підготовки військових фахівців на засадах компетентнісного підходу, приведення його у відповідність до державних і галузевих стандартів вищої освіти, сучасного воєнного мистецтва, бойового застосування ЗС України за визначеними варіантами, обставинами, ситуаціями, узагальненого досвіду проведення миротворчих, антитерористичних операцій, планів, процедур і дій багатонаціональних штабів [3, 9]. Разом з тим, тривалі за часом традиційні підходи до підготовки військових фахівців, що успадковані з минулих часів і склалися на теперішній час, потребують нових підходів.

Метою статті є обґрунтування інноваційних напрямів і шляхів удосконалення підготовки військових фахівців у вищих військових навчальних закладах (ВВНЗ).

Виклад основного матеріалу. Не викликає сумніву, що підготовка військових фахівців потребує значного часу на військово-спеціальну та практичну підготовку, в тому числі на військове стажування, для набуття стійких навичок і досвіду для виконання обов'язків за посадовим призначенням. Водночас, необхідність виконання нормативної складової державних освітніх стандартів як умова отримання загальнодержавного диплома про освіту з відповідних цивільних галузей знань призвела до скороченням кількості годин на військово-професійну, як теоретичну, так і практичну підготовку офіцерських кадрів і відповідно – певного зниження її рівня, тобто якості підготовки випускників. Військова освіта, передусім, тактичного рівня, в усіх провідних країнах світу – це корпоративна система підготовки військових фахівців, призначення яких – виконання завдань, зумовлених специфікою функціонування збройних сил і потребою їх застосування в конкретних умовах. При цьому залишаються чинними головні критерії вимог до військової освіти: державі потрібні висококваліфіковані військові фахівці, здатні керувати військами (силами) в бою (операції), навчанням, вихованням, розвитком, психологічною підготовкою особового складу в мирний і воєнний час; створювати, експлуатувати й застосовувати найскладніші системи озброєння та військової техніки; супроводжувати та здійснювати фундаментальні, прикладні дослідження; організовувати, проводити й контролювати дослідно-конструкторські роботи з випереджувального створення нових поколінь озброєння, військової та спеціальної техніки; ефективно діяти під час виконання завдань, які виникають у процесі здійснення міжнародних антитерористичних і миротворчих операцій, участі в ліквідації локальних воєнних конфліктів.

З метою визначення впливу окремих факторів на функціонування ВВНЗ, на якість підготовки військових фахівців як системної категорії та розроблення відповідних рекомендацій щодо її покращення в ході виконання науково-дослідної роботи «Якість–2011» проведено опитування представників різних категорій і структур СВО [13]. Наведемо деякі його результати.

1. Заслуговує на увагу думка керівного складу та науково-педагогічних працівників щодо розподілу бюджету навчального часу між нормативною та варіативною частинами державних галузевих стандартів освіти. На думку більше, як 55% опитаних, слід змінити чинний розподіл бюджету навчального часу між нормативною та варіативною частинами змісту освіти (зараз він складає: 65%±5% – нормативна складова; 35%±5% – варіативна) у бік збільшення часу на варіативну, а саме: відповідно – 45%±5% та 55%±5%. Така думка, на наш погляд, ґрунтується на необхідності посилення військово-професійної спрямованості навчально-виховного процесу, має сприяти підвищенню рівня сформованості в майбутніх військових фахівців спеціальних компетенцій відповідно до посадових призначень.

2. Слід визначити, що частина молоді скористалася можливістю отримати безкоштовну вищу освіту за умов повного державного утримання й забезпечення. Реальністю сьогодення постало, що певна частина випускників ВВНЗ одразу чи після нетривалої служби звільняється з лав ЗС України. Вочевидь, що перші з них заздалегідь були зорієнтовані на отримання вищої освіти за державні кошти, а інші, зіштовхнувшись із сьогоденними реальними умовами ратної праці, використовують набуту спеціальність і вибувають у цивільну сферу діяльності, де їх з великим задоволенням приймають як підготовлених, дисциплінованих, морально й фізично здорових молодих фахівців, які мають досвід роботи в колективі та з колективами. Викладене підтверджується результатами проведеного опитування. Наведемо оцінку керівним складом СВО вмотивованості випускників на подальшу офіцерську службу: усталена мотивація в 90% випускників відзначена 26,7% керівного складу; відповідно від 80 до 90% – 4,4%; від 70 до 80% – 6,7%; від 60 до 70% – 4,4%; від 50 до 60% – 20,0%; менше 5% – 37,8%. Більш як 50% курсантів не мають стійкої мотивації на подальшу офіцерську службу. Так вважає 57,8% опитаних представників керівного складу та 30,3% – науково-педагогічних працівників ВВНЗ. Ці дані мають жорстку кореляцію з мотивами вступу кандидатів на навчання у ВВНЗ. Зокрема, один з основних таких мотивів – можливість безкоштовного отримання вищої освіти. Середнє значення такого мотиву за результатами опитування курсантів першого курсу п'яти ВВНЗ складає –

55,4%. Вихід із такого становища вбачається в необхідності покращення професійного відбору кандидатів на навчання, соціального захисту офіцерського складу, посилення відповідальності за виконання умов контракту, забезпечення достатності військово-професійної підготовки фахівців у межах державних стандартів вищої освіти з розробкою та узгодженням нормативних документів із відповідними органами управління освітою.

3. На думку курсантів-випускників, найбільше сприятимуть підвищенню ефективності їх підготовки у ВВНЗ такі чинники: посилення практичної підготовки із застосуванням бойової техніки – 87,8%; збільшення терміну військового стажування – 69,1%; частіше моделювання в ході навчання реальних ситуації, що здебільшого зустрічаються у практичній діяльності офіцера – 67,1%; надання більшої практичної спрямованості заняттям щодо роботи з особовим складом – 56,9%.

4. Нічого, окрім занепокоєння, не викликає ступінь сформованості в курсантів основних компетенцій. За результатами оцінювання керівним складом, науково-педагогічними працівниками й самими курсантами (самооцінка) менш сформованими виявилися такі компетенції: на думку керівного складу: методична компетенція – 73,4%; організаційно-управлінська – 62,3%; правова – 62,2%; тактична, спеціальна – 55,5%; виховна – 54,4%; на думку науково-педагогічних працівників: самовдосконалення – 64,5%; організаційно-управлінська – 57,1%; індивідуально-психологічна – 54,1%; соціально-виховна – 51,7%; на думку курсантів випускного курсу: правова – 42,2%; організаційно-управлінська – 34,1%; тактико-спеціальна – 31,5%; соціально-виховна – 28,6%; загальновійськова, тактична – 27,2%.

З урахуванням викладеного, важливою задачею військової освіти є формування нового покоління, інноваційних моделей військових фахівців усіх освітньо-кваліфікаційних рівнів і ланок управління. Набутий за роки незалежності досвід підготовки військових фахівців показав необхідність їх суттєвого коригування на засадах системного й компетентнісного підходу. Особливо актуальною ця проблема є для фахівців тактичного рівня. Як відзначається в Програмному документі ЮНЕСКО [11], «...в умовах глобалізації світової економіки мають зміщуватися акценти з принципу адаптивності на принцип компетентності...». При цьому ЮНЕСКО введено навіть специфічний термін «освіта, заснована на компетентності», під яким розуміється «освіта, що базується на описі, вивченні й демонструванні знань, навичок, поведінки й відносин, необхідних для будь-якої визначеної

ролі, професії або кар'єри». З наведеного чітко проглядається широке трактування компетентнісного підходу до різноманітних сфер діяльності людини, основу якого складає реальна готовність фахівця до виконання функціональних обов'язків за отриманою спеціальністю (спеціалізацією). Системна модель військового фахівця за визначеними спеціальністю (спеціалізацією), кваліфікацією, терміном навчання передбачає інтегральну єдність освітньо-кваліфікаційних вимог на основі компетентнісного підходу [2, 6] («знання й розуміння», «знання як діяти», «знання як бути»): змісту та процесуальної складової навчання (технології); засобів контролю, діагностики, моніторингу.

На нашу думку, сучасна компетентнісна модель підготовки військових фахівців різних освітньо-кваліфікаційних рівнів і ланок управління має створюватися на таких засадах [3; 9, 73]: стандартизації; урахування специфіки підготовки військових фахівців командного й інженерного профілю; ступневості; технологізації; орієнтації нормативних і варіативних частин змісту освіти на спеціальність (спеціалізацію) та кваліфікацію військового фахівця; єдності змісту фундаментально-теоретичної та практичної підготовки військового фахівця; усебічного матеріально-технічного й фінансового забезпечення.

На теперішній час підготовка військових фахівців тактичного рівня командного профілю здійснюється у СВО за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра з терміном навчання 4 роки, а інженерного й гуманітарного – за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст» («магістр») і терміном навчання 5 років. З переходом до сучасної структури вищої військової освіти, а саме: «бакалавр-магістр-доктор філософії» постає проблемне питання щодо перегляду структури, змісту, термінів і дидактики підготовки військових фахівців із вищою освітою всіх освітньо-кваліфікаційних рівнів і ланок управління. При цьому рівень бакалавра (командира, інженера) має забезпечувати повну готовність фахівця до професійної діяльності, передусім, в управлінській, інженерно-експлуатаційній сферах. Освітні програми підготовки магістрів можуть бути поділені на такі: дослідницькі, професійні, кар'єрні. Підготовку фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр» (тактичний рівень) доцільно здійснювати за визначеними напрямками та спеціальностями для забезпечення комплектування офіцерськими кадрами: військ (відповідно до організаційно-штатних структур ЗС України), науково-дослідних і випробувальних установ, військових представництв підприємств оборонно-промислового комплексу, ВВНЗ, системи підготовки наукових і

науково-педагогічних кадрів. Підготовка військових фахівців оперативно-тактичного та оперативно стратегічного рівнів має здійснюватися в Національному університеті оборони України.

Перегляд структури, змісту, термінів і дидактики підготовки військових фахівців із вищою освітою усіх освітньо-кваліфікаційних рівнів і ланок управління зумовлюється такими чинниками: інформатизацією, комп'ютеризацією та автоматизацією всіх складових воєнної сфери; зміною поглядів на ведення сучасних бою та операції, на бойове застосування озброєння та військової техніки; модульною побудовою сучасного озброєння, військової техніки й особливостями їх функціонування, бойового застосування, експлуатації й обслуговування; актуальністю переходу від інформаційно-знаннєвої моделі підготовки фахівців до компетентнісної; необхідністю системного формування змісту освіти та компетенцій фахівців; запровадженням інформаційних, інноваційних технологій і засобів навчання, інтегрованих навчальних середовищ; можливостями динамічного програмування та моделювання будь-яких процесів, дій, ситуацій; зростанням достовірності прогностичних даних для прийняття різних рішень на основі здобуття потрібної для цього інформації сучасними засобами спостереження, зв'язку та розвідки.

Потребують коригування на рівні суспільства та особистості кожного, хто готується до професійної діяльності, психологічні аспекти сприйняття освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» (за фахом). Адже такі фахівці в усіх провідних державах світу як у цивільній, так і військовій освіті, складають більшість науково-технічного персоналу корпорацій, фірм, підприємств, науково-дослідних установ, військових фахівців. Не всі мають бути магістрами. Це природний процес. З іншого боку, ніхто не має обмежувати право тих, хто хоче та прагне стати магістром. Обидва фахівці отримують вищу освіту, пристойну заробітну плату, працюють за відповідними сферами діяльності та саме головне – не відчують від цього ні дискомфорту, ні приниження своєї гідності чи свого стану в суспільстві. Таке положення в суспільстві має стати його нормальним станом, що є характерним для більшості країн, де функціонує ринок праці, домінують принципи оптимального використання кадрів у всіх сферах діяльності, де оцінка ефективності діяльності персоналу здійснюється не за наявними дипломами, колишніми заслугами чи займаними посадами, а за реальними матеріальними й інтелектуальними результатами праці.

Викладені інноваційні підходи щодо підготовки військових фахівців потребують подальшого розвитку (реформування) СВО за такими напрямками:

– підвищення рівня управління військовою освітою на основі: відповідного нормативно-правового забезпечення (прозорість розроблення, експертиза, апробація, затвердження); функціонального підходу до управління на різних ієрархічних рівнях із відповідним розподілом функцій; прогнозування, моделювання; експериментальної апробації та експертизи освітніх інновацій; науково обґрунтованих короткострокових і довгострокових програмно-цільових методів; запровадження новітніх інформаційно-управлінських і комп'ютерних технологій; підвищення компетентності управлінського персоналу всіх рівнів, відповідальності за прийняті рішення; виключення, намагань і випадків прийняття вольових рішень, що дестабілізують діяльність СВО в цілому чи її окремих структурних складових;

– забезпечення реального та дієвого функціонування у СВО за спрямованістю всіх видів підготовки персоналу (допризовна підготовка; підготовка в ТСОУ; підготовка ліцеїстів; підготовка солдат, сержантів, молодших спеціалістів у військах, навчальних центрах, коледжах; підготовка офіцерських кадрів різних освітньо-кваліфікаційних рівнів і ланок управління, офіцерів запасу, наукових і науково-педагогічних кадрів у ВВНЗ, науково-дослідних установах; професійна (командирська) підготовка персоналу в штабах, закладах, установах, військах тощо; курсова підготовка);

– формування державного замовлення на підготовку військових фахівців різних категорій, освітньо-кваліфікаційних рівнів, ланок управління за такою ієрархією дій: безпека держави – Воєнна доктрина – завдання та функції ЗС України – структура ЗС України – чисельність ЗС України – штатні категорії ЗС України – потреба у військових фахівцях різних категорій, освітніх кваліфікаційних рівнів і ланок управління – аналіз, прогнозування, експертна оцінка – державне замовлення на підготовку військових фахівців різних штатних категорій, паспортів посад (освітньо-кваліфікаційних рівнів, ланок управління, кваліфікацій) для ЗС України з урахуванням досвіду функціонування збройних сил провідних країн світу;

– створення оптимальної мережі навчальних закладів системи військової освіти відповідно до реальних потреб ЗС України у фахівцях різних категорій, освітньо-кваліфікаційних рівнів, ланок управління та кваліфікацій;

– перехід до нової дидактичної системи в підготовці військових фахівців із вищою освітою: оптимізація інтеграційних процесів військової освіти з цивільною освітою в напрямках перегляду співвідношення нормативної та варіативної складових стандартів вищої військової освіти, військово-професійної спрямованості підготовки фахівців; оптимізація структури та змісту підготовки фахівців усіх освітньо-кваліфікаційних рівнів,

приведення його у відповідність із досвідом бойової та оперативної підготовки військ (сил), їх застосування в миротворчих операціях, локальних конфліктах і війнах, з психолого-фізіологічними можливостями тих, хто навчається; розроблення нового покоління освітньо-кваліфікаційних характеристик, освітньо-професійних програм, засобів діагностики якості підготовки фахівців на основі компетентнісного підходу; теоретико-прикладна підготовка військових фахівців у ВВНЗ, застосування інфокомунікаційних, інноваційних технологій, інтегрованих навчальних середовищ, тренажерів тощо; практична підготовка військових фахівців у навчальних центрах, військових частинах за посадовим призначенням (спеціальністю, кваліфікацією, паспортом посади) на діючому озброєнні та військовій техніці в умовах, наближених до бойових; застосування особистісно орієнтованих технологій у підготовці військових фахівців; достатність інформаційного, матеріально-технічного, фінансового й навчально-методичного забезпечення;

– створення в системі військової освіти ієрархічної структури з моніторингових досліджень військово-освітнього процесу та його дієвого коригування.

Висновки. Практична реалізація у СВО актуальних інноваційних підходів щодо підготовки військових фахівців має набути системного, комплексного характеру й відповідати таким засадам: пріоритет загальних цілей у підготовці військових фахівців відносно дидактичних, що мають місце в процесі навчання; системність змісту навчання та його відповідність сфері діяльності майбутніх випускників ВВНЗ, застосування адекватних інформаційних і педагогічних технологій; практична підготовка військових фахівців у навчальних центрах, військових частинах за посадовим призначенням (спеціальністю, кваліфікацією, паспортом посади) на діючому озброєнні та військовій техніці в умовах, наближених до бойових; усебічність фінансового й матеріально-технічного забезпечення; здійснення контролю, моніторингу й коригування військово-педагогічного процесу.

Викладені інноваційні підходи щодо підготовки військових фахівців потребують подальшого дослідження за такими напрямками: управління військовою освітою; неперервність, ступеневість підготовки військових фахівців; формування реального державного замовлення на підготовку військових фахівців усіх освітньо-кваліфікаційних рівнів і ланок управління, мережі військових навчальних закладів; перехід до нової дидактичної системи в підготовці військових фахівців з вищою освітою; створення ієрархічної системи моніторингу військової освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про рішення Ради національної безпеки та оборони від 08.06.2012 «Про нову редакцію Воєнної доктрини України»: Указ Президента України від 08.06.2012 № 390/2012 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 45. – Ст. 1750.
2. Комплекс нормативних документів для розроблення складових системи галузевих стандартів вищої освіти / Укладачі : Я.Я. Болюбаш, К. М. Левківський, В. Л. Гуло та ін. – К. : МОН України, ІТЗО, 2007. – 76 с.
3. Толоч І. В. Якість військової освіти як системно-технологічна категорія / І. В. Толоч, Ю. І. Приходько // Збірник наукових праць «Військова освіта» Національного університету оборони України. – 2012. – № 2 (26). – С. 185–194.
4. Телелим В. М. Інноваційний розвиток військової освіти в Україні: становлення, проблеми, перспективи / В. М. Телелим / Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. – 2012. – № 2. – С. 177–188.
5. Національна доктрина розвитку освіти. Затверджена Указом Президента України від 17.04 2002 р., № 347/2002 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 16. – Ст. 860.
6. Нещадим М. І. Військова освіта в Україні: історія, теорія, методологія, практика: [монографія] / М. І. Нещадим. – К. : ВПЦ «Київськ. у-т», 2003. – 852 с.
7. Ніколаєнко С. М. Теоретико-методологічні основи управління інноваційним розвитком системи освіти України : [монографія] / С. М. Ніколаєнко. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. – 419 с.
8. Приходько Ю. І. Концептуальні засади розвитку військової освіти України / Ю. І. Приходько // Військова освіта : зб. наукових праць. – 2008. – № 1 (21). – С. 125–138.
9. Приходько Ю. І. Методологічні основи формування змісту підготовки військових фахівців / Ю. І. Приходько // Вісник Національного університету оборони України. – 2011. – № 2 (21). – С. 68–74.
10. Педченко Г. М. Збройні Сили України: від стабілізації до позитивних змін: [інтерв'ю] / Г. М. Педченко // Оборонний вісник Центру воєнної політики та політики безпеки. – 2010. – № 12. – С. 2–5.
11. Реформы и развитие высшего образования: Программный документ ЮНЕСКО. – Париж : Изд. ЮНЕСКО, 1995. – С. 5–40.
12. Можаровський В. М. Оборонний огляд в Україні: результати і висновки / П. М. Крикун, М. М. Денежкін // Наука і оборона – 2012. – № 4. – С. 3–11.
13. Управління якістю підготовки військових фахівців з вищою освітою : [пром. звіт НДР «Якість-2011»]. – К. : НУОУ, 2010. – 325 с.
14. Ягупов В. В. Теорія і методика військового навчання : [монографія] / В. В. Ягупов. – К. : Тандем, 2000. – 380 с.

РЕЗЮМЕ

Толоч И. В., Приходько Ю. И. Подготовка военных специалистов с высшим образованием: инновационные подходы.

В статье обосновываются инновационные подходы в подготовке военных специалистов в системе военного образования, основные направления и пути его дальнейшего развития, а именно: управление образованием; ступенчатость подготовки специалистов; формирование государственного заказа, сети военных учебных заведений; переход к новой дидактической системе в подготовке военных специалистов с высшим образованием; создание системы мониторинга военного образования.

Ключевые слова: военное образование, инновационное развитие, компетенции, модель специалиста, управление, дидактическая система, служебная карьера.

SUMMARY

Tolok I., Pryhodko Yu. Training of military specialists with higher education: innovative approaches.

Innovative approaches to training of military specialists in the system of military education and main trends of its further development are substantiated in this article.

It is showed that among the general world tendencies of innovational development of education, among the tendencies of training military specialists, which are reflected in scientific publications, in the system of military education are fulfilled the following: the self-organization in training specialists; the incessancy of the process of education; the integration of education and science; fundamentalization, informatization, humanization, democratization, standardization, tehnologization of education; the ensuring of the quality of education and its personal focus; the communication with the troops; the analysis of the activity of the graduates; the adjustment of the military-educational process.

Modern competence-based model of training military specialists of different educational levels and levels of management, according to the author, is based on the following principles: standardization; taking into account the specifics of training military professionals of command and engineering profile; gradation; tehnologization; orientation of the normative and vary parts of the content of education on a speciality (specialization) and qualification of the military specialists; unity of content of fundamentally-theoretical and practical training of military specialists; comprehensive logistical and financial support.

The innovative approaches to the training military professionals in many areas are grounded. These areas are: enhancing of the level of management of military education; ensuring of real and effective functioning of the system of military education, oriented on all types of training; the formation of a real governmental order on the training of military specialists; creating the optimal network of educational institutions of military education; transition to the new didactic system in training specialists with higher education; establishing monitoring system of military education.

Key words: military education, innovative development, competences, model of specialist, control, didactic system, service career.

УДК 378.167:37.042

С. М. Хатунцева

Бердянський державний педагогічний університет

ОСОБИСТІСНИЙ ПІДХІД ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ДОСЛІДЖЕННЯ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ У ВИЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Стаття присвячена вивченню особистісного підходу до розкриття проблеми індивідуалізації професійної підготовки студентів у вищих педагогічних навчальних закладах. Особистісний підхід розглянуто як ключовий методологічний принцип дослідження педагогічного процесу. Встановлено, що особистісний підхід забезпечує врахування індивідуальних особливостей студента, розвиток і саморозвиток його особистісних та професійних якостей і передбачає створення умов для самореалізації майбутнього фахівця, конкурентоспроможного на ринку праці. Наголошено, що складність та багатогранність індивідуалізації навчання зумовлює необхідність комплексного аналізу концептуальних підходів до обраної проблеми.

Ключові слова: методологія, дослідження, індивідуалізація, професійна підготовка, особистість, особистісний підхід, розвиток, саморозвиток.